

แนวทางการพัฒนาอาชีพชุมชนชายแดน: กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

เสถียร สีชื่น

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

พนัส ชัยรัมย์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Guidelines for the Development of Border Community Occupations: A Case Study of the 'Khao Krieb Rop Dee' Community Enterprise Group, Ban Non Ket, Kantharalak District, Sisaket Province.

Sathian Seechuen

Faculty Of Humanities And Social Sciences, Sisaket Rajabhat University, Thailand

Panas Chairam

Faculty Of Humanities And Social Sciences, Petchaburi Rajabhat University, Thailand

Article Info:	Research Article
Article History:	Received April 27, 2025
	Revised May 23, 2025
	Accepted June 13, 2025
Corresponding Author:	Sathian Seechuen
E-mail Address:	sathian.s@sskru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการในการส่งเสริมอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ 2) ศึกษาแนวทางเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งและความร่วมมือในชุมชนชายแดน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 20 ราย สทนากลุ่ม 10 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักตรรกะเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎีควบคู่กับบริบท และใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบ ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการส่งเสริมอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี ตำบลบึงมะลู อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มุ่งเน้นการเสริมสร้างรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่ เช่น ข้าวเกรียบรสดี กะหรี่ปั๊บ ขนมเปียะ และผ้าไหม ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างรายได้เสริมให้สมาชิก แต่ยังช่วยรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาอาชีพเหล่านี้ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เพิ่มรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจฯ ในการพัฒนาอาชีพและ

สร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจท้องถิ่น ส่วนแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เน้นการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างรายได้และเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยใช้ศักยภาพของกลุ่มที่มีทักษะในการผลิตข้าวเกรียบ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ การใช้ทุนทางสังคม ทุนทางมนุษย์ ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรมช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ กลุ่มสามารถขยายตลาดได้ผ่านกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมและการสร้างเครือข่ายการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จคือ ความไว้วางใจและการบริหารจัดการที่มีความเอื้ออาทร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่น การฝึกอบรมทักษะ และการรักษาคุณภาพสินค้า ทำให้กลุ่มสามารถเสริมสร้างความยั่งยืนและความเข้มแข็งในระยะยาว

คำสำคัญ : การพัฒนาอาชีพ ชุมชนชายแดน วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The study aims to 1) To examine the needs for occupational promotion among the "Rosdee Rice Cracker Community Enterprise Group" in Ban Non Ket, Kantharalak District, Sisaket Province. 2) To explore approaches to strengthening and enhancing cooperation within the border community, focusing on the Rosdee Rice Cracker Community Enterprise Group in Ban Non Ket, Kantharalak District, Sisaket Province. The results of the study revealed that: The occupational development needs of the Rosdee Rice Cracker Community Enterprise Group in Bueng Malu Subdistrict, Kantharalak District, Sisaket Province focus on increasing income and sustainably developing the local economy. This is achieved by promoting occupations that align with local resources, such as rice crackers (Rosdee), curry puffs, mooncakes, and silk weaving. These initiatives not only generate supplementary income for members but also help preserve local wisdom. The development of these occupations strengthens the community, increases household income, and enhances the quality of life for members of the enterprise group, contributing to long-term local economic sustainability. Approaches to Strengthening and Enhancing Cooperation in the Rosdee Rice Cracker Community Enterprise Group, Ban Non Ket, Kantharalak District, Sisaket Province focus on developing occupations that align with local resources to promote income generation and sustainable local economic development. The group leverages its existing skills in rice cracker production while also expanding into other product development. Social, human, economic, and cultural capital are utilized to foster cooperation and create unique products. The group is able to expand its market through appropriate marketing strategies and by building support networks with both public and private sector agencies. Key factors contributing to the group's success include mutual trust, compassionate and collaborative management, effective use of local resources, skills training, and quality control. These elements enable the group to build long-term sustainability and resilience.

Keywords : Occupational development, Border community, Community enterprise

บทนำ

การแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำต้องเร่งดำเนินการ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือที่มีความยากจนกระจุกตัว และช่องว่างรายได้ระหว่างคนรวยและคนจนสูงถึง 34.9 เท่าในปี 2556 สาเหตุหลักมาจากคุณภาพบริการทางสังคมที่แตกต่างกันระหว่างเมืองและชนบท รวมถึงโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สมดุล การกระจายโอกาสที่ไม่ทั่วถึง และการเข้าถึงข้อมูลและบริการที่จำกัด การพัฒนาชุมชนผ่านการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนจึงต้องเสริมสร้างทุนทางสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนและเชื่อมโยงระหว่างชนบทและเมือง รวมถึงการพัฒนาชุมชนชายแดนเพื่อเสริมสร้างอาชีพและคุณภาพชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2560 : 11-16)

จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา มีจุดผ่านแดนถาวรช่องสง่างาที่ช่วยส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม พื้นที่ชุมชนชายแดนยังคงประสบปัญหาความยากจนและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ แม้จะมีบทบาทสำคัญด้านความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาอาชีพจึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างเสถียรภาพทางสังคม โดยเฉพาะภายใต้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสังคมที่เข้มแข็ง วิกฤติโควิด-19 ที่ผ่านมามีได้เข้าเพิ่มปัญหาการว่างงานและรายได้ ทำให้การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกลายเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างอาชีพและรายได้ได้อย่างยั่งยืนในพื้นที่ชายแดน (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ, 2560)

ตำบลบึงมะลูในอำเภอกันทรลักษณ์ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและมีทรัพยากรน้ำธรรมชาติ เหมาะสำหรับการทำการเกษตร เช่น ทำนาและเลี้ยงสัตว์ โดยมี 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มทำข้าวเกรียบ, ทอผ้าไหม, ตัดเย็บเสื้อผ้า, ทำพรมเช็ดเท้า, และทำขนมเปี๊ยะ รวมทั้งมีประชากร 14,661 คน พื้นที่นี้จึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชายแดน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลบึงมะลูถือเป็นต้นแบบที่เข้มแข็งได้จากหลายปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน การสร้างงานและอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจที่หลากหลาย เช่น กลุ่มทำข้าวเกรียบ, ทอผ้าไหม, ตัดเย็บเสื้อผ้า, ทำพรมเช็ดเท้า, และทำขนมเปี๊ยะ ช่วยให้ชุมชนมีแหล่งรายได้จากการผลิตสินค้าในท้องถิ่น ทำให้ลดการพึ่งพิงภายนอกและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รวมถึงการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพการทำการเกษตร เช่น ทำนาและเลี้ยงสัตว์ และการใช้ทรัพยากรน้ำธรรมชาติเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในพื้นที่อย่างยั่งยืน ส่งผลให้การพัฒนาชุมชนมีความสมดุล และได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายภายในชุมชนช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะในการพัฒนาอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การผลิตสินค้าของกลุ่มมีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้ การสนับสนุนจากภาครัฐและโครงการพัฒนา: การพัฒนาอาชีพผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างความยั่งยืนให้กับกลุ่มวิสาหกิจ (องค์การบริหารส่วนตำบลบึงมะลู, 2565)

การสร้างเสริมความเข้มแข็งในชุมชนความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่น่าสนใจในตำบลบึงมะลูไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจ แต่ยังช่วยสร้างความมั่นคงทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดีบ้านโนนเกตุ ตำบลบึงมะลู อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี มีผลกำไรตอบแทนสมาชิก ในทิศทางที่ดี ผลผลิตของกลุ่มสามารถขายได้ตลอดปี เกือบสำคัญ หรือสำเร็จของกลุ่มเกิดจากการระดมทุนมีส่วนร่วมและ ซึ่งสามารถเป็นกรณีศึกษาเป็นต้นแบบที่ชุมชนอื่น สามารถเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะความต้องการในส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกตุ อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ และศึกษาแนวทางเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งและความร่วมมือ

ในชุมชนชายแดน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกตุ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเป็นต้นแบบในการต่อยอดให้กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความต้องการส่งเสริมอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกตุ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. ศึกษาแนวทางเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งและความร่วมมือในชุมชนชายแดน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกตุ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย พื้นที่ในการทำการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกตุ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.2 ขอบเขตพื้นที่กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

1.2.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ประธานกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม สมาชิก ผู้นำชุมชน และประชาชน

1.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม 1 คน กรรมการกลุ่มจำนวน 5 คน สมาชิกจำนวน 8 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 1 คน และประชาชนจำนวน 5 คน

1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วยศึกษาความต้องการด้านการพัฒนาอาชีพของกลุ่มอาชีพชุมชนชายแดนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแนวทางเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพและความร่วมมือระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและชุมชน

2.วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และกำหนดพื้นที่แบบเจาะจงเพื่อให้สะท้อนภาพของรายละเอียดของประเด็นที่ต้องการการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และกำหนดพื้นที่แบบเจาะจงเพื่อให้สะท้อนภาพ ของรายละเอียดของประเด็นที่ต้องการการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประธานกลุ่ม กรรมการกลุ่ม สมาชิก ผู้นำชุมชน และประชาชน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key-informant)

ผู้วิจัยได้มีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key-informant) เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของความเป็นผู้นำ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม และเป็นบุคคลที่มีบทบาทในชุมชนและรู้ข้อมูลของชุมชนเป็นอย่างดี ที่จำเป็นเพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยจัดกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม ดังนี้ (ดังตารางที่ 1)

2.2.1 ประธานกลุ่ม จำนวน 1 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้นำชุมชนที่เสียสละเพื่อกลุ่มและชุมชน 2) รู้ข้อมูลของกลุ่มและชุมชนเป็นอย่างดี 3) มีภาวะความเป็นผู้นำและทุ่มเทเพื่อกลุ่มและสมาชิก

2.2.2 คณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้เสียสละเพื่อกลุ่มและชุมชน 2) รู้ข้อมูลของกลุ่มและชุมชนเป็นอย่างดี 3) มีภาวะความเป็นผู้นำและทุ่มเทเพื่อกลุ่มและสมาชิก

2.2.3 สมาชิก จำนวน 8 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ 1) เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มสม่ำเสมอ 2) รู้ข้อมูลของกลุ่มและชุมชนเป็นอย่างดี 3) มีความเสียสละ และทุ่มเทเพื่อกิจกรรมของกลุ่มและชุมชน

2.2.4 ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้นำชุมชนที่เสียสละเพื่อชุมชน 2) รู้ข้อมูลของชุมชนเป็นอย่างดี 3) มีภาวะความเป็นผู้นำ

2.2.5 ประชาชน จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ 1) เสียสละเพื่อส่วนรวม 2) กิจการงานของชุมชนเป็นอย่างดี 3) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่/แบ่งปันและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	(n=20)	จำนวนร้อยละ (100.0)
1) ประธานกลุ่ม	1	5.0
2) กรรมการกลุ่ม	5	25.0
3) สมาชิก	8	40.0
4) ผู้นำชุมชน	1	5.0
5) ประชาชน	5	25.0

3.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สำคัญคือตัวผู้วิจัยเอง โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญและในการศึกษา สำหรับความเที่ยงตรงของข้อมูล ผู้วิจัยมีการตรวจสอบตลอดเวลา เพื่อให้ได้ข้อมูลน่าเชื่อถือ โดยแบ่งเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนคือ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์และแนวทางการสนทนากลุ่ม ดังนี้

3.1 แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพ บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มและชุมชน และตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 ความต้องการในส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกตุ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

3.2 แนวทางการสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แนวทางเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งและความร่วมมือในชุมชนชายแดน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกตุ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างเสริมความร่วมมือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและชุมชน

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การศึกษาภาคสนาม (field study)

การสังเกตการณ์ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการทำกิจกรรมต่างของชุมชน

การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key-informant) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth) จำนวน 20 คน ได้แก่ ประธานกลุ่ม จำนวน 1 คน กรรมการกลุ่ม จำนวน 5 คน สมาชิก จำนวน 8 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน และประชาชน จำนวน 5 คน ตามแนวประเด็นคำถาม โดยมีประเด็นที่สำคัญ คือ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล ปัญหาและความต้องการด้านส่งเสริมและพัฒนาอาชีพชุมชนชายแดน

การสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมแนวทางเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งและความ

ร่วมมือในชุมชนชายแดน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ประธานกลุ่ม จำนวน 1 คน ตัวแทนกรรมการกลุ่ม จำนวน 3 คน ตัวแทนสมาชิก จำนวน 4 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน และประชาชน จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) ไปพร้อมกับเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการตรวจสอบข้อมูล โดยอาศัยเทคนิคสามเส้า (triangulation technique) เพื่อการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากบุคคล เวลา และสถานที่ที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ และเชื่อมโยงความสอดคล้องของเนื้อหาหลักตรรกะที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ควบคุมกับบริบท และการตีความ (interpretation) ซึ่งได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ที่ได้จับตักไว้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือ ปรากฏการณ์ที่มองเห็น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร (document research) ในการวิเคราะห์เอกสารผู้วิจัยต้องคำนึงถึงบริบท (context) หรือสภาพแวดล้อมของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ ประกอบด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพื่อให้ได้ผลการศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1.ความต้องการในส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ความต้องการด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี ตำบลบึงมะลู อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่ ความต้องการส่งเสริมอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี ตำบลบึงมะลู อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มุ่งเน้นการเสริมสร้างรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่ เช่น ข้าวเกรียบรสดี กะหรี่ปั๊บ ขนมเปี๊ยะ และผ้าไหม ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างรายได้เสริมให้สมาชิก แต่ยังช่วยรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาอาชีพเหล่านี้ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เพิ่มรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจฯ ในการพัฒนาอาชีพและสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจท้องถิ่น

จากความต้องการด้านอาชีพที่หลากหลายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเหล่านี้ไม่เพียงเป็นแนวทางในการยกระดับรายได้ของสมาชิกกลุ่มเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนในระยะยาว ดังนั้น การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับศักยภาพของชุมชนชายแดน โดยเฉพาะในมิติของการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม การตลาด และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนใกล้เคียง รวมถึงฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ความร่วมมือภายในชุมชนเอง เช่น การรวมกลุ่มกันจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การแบ่งปันทรัพยากร และความรู้ ตลอดจนการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพร่วมกัน ยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกของการพึ่งพาตนเอง และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในพื้นที่ชายแดน ซึ่งมีความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ด้วยเหตุนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดีจึงสามารถเป็นศูนย์กลางในการสร้างต้นแบบของความร่วมมือเพื่อการพัฒนาชุมชนชายแดนอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

2. แนวทางเสริมการสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือในชุมชนชายแดน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

แนวทางเสริมการสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือในชุมชนชายแดน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. ศักยภาพกลุ่มอาชีพชุมชน อาชีพชุมชนคือกลุ่มที่มีสมาชิกในชุมชนมารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก โดยการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้ เหตุผล: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดีมีการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีทักษะในการผลิตข้าวเกรียบ ทำให้สามารถแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรในการผลิต นอกจากนี้ยังมีการสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มโอกาสในการทำธุรกิจร่วมกัน เช่น การประสานงานกับกลุ่มอื่น ๆ หรือการเพิ่มขีดความสามารถในการตลาด

2. องค์กรกองทุนชุมชน องค์กรกองทุนชุมชนประกอบด้วยทุนทางสังคม (ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน) ทุนทางเศรษฐกิจ (ทรัพยากรและเงินทุน) ทุนทางมนุษย์ (ทักษะและความรู้) และทุนทางวัฒนธรรม (คุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน) กลุ่มวิสาหกิจข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต ใช้ทุนทางสังคมในการสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ทุนทางมนุษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดทักษะในการผลิตข้าวเกรียบ ทุนทางเศรษฐกิจในการจัดสรรทุนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ และทุนทางวัฒนธรรมในการส่งเสริมสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน

3. ตลาด ตลาดเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขยายฐานลูกค้าและเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพ โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาด กลุ่มวิสาหกิจข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกตสามารถเข้าถึงตลาดได้มากขึ้นจากการใช้กลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสม เช่น การเน้นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีความแตกต่าง หรือการร่วมมือกับผู้ค้าหรือหน่วยงานที่สนับสนุนการตลาด ทำให้เพิ่มโอกาสในการขยายตลาดและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

4. กลไกและเครือข่าย กลไกและเครือข่ายหมายถึงระบบหรือช่องทางการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอาชีพชุมชนกับหน่วยงานหรือกลุ่มอื่น ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรเอกชนที่สามารถสนับสนุนการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจข้าวเกรียบรสดี มีการสร้างเครือข่ายการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น การให้คำปรึกษาทางธุรกิจ หรือการเข้าถึงแหล่งเงินทุน หรือการร่วมมือกับกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ ที่สามารถช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

5. ปัจจัยความสำเร็จ ปัจจัยความสำเร็จคือองค์ประกอบที่ทำให้กลุ่มอาชีพหรือธุรกิจประสบความสำเร็จ ซึ่งอาจเป็น ทักษะ ความร่วมมือ ความยืดหยุ่น หรือความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เหตุผล: สำหรับกลุ่มวิสาหกิจข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จ นอกเหนือจากความร่วมมือระหว่างสมาชิกแล้วนั้น ประการสำคัญของความสำเร็จของกลุ่ม คือ “ความไว้วางใจ” กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี “ใส่ใจในการบริหารจัดการกลุ่ม” ใช้ความสัมพันธ์ ความเอื้ออาทร แบ่งปัน ไม่เห็นแก่ส่วนตน “คำนึงส่วนรวมร่วมกัน” ความยั่งยืนและความเข้มแข็งของกลุ่มจะอยู่ได้ระยะยาว คือ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่น การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้กับสมาชิก การรักษาคุณภาพสินค้า และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประเด็นที่ค้นพบ ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความต้องการในส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีประเด็นข้อค้นพบ ดังนี้

1. ความต้องการเสริมสร้างรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน กลุ่มวิสาหกิจมุ่งเน้นการสร้างอาชีพที่ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ เช่น การผลิตข้าวเกรียบรสดี กะหรี่ปั๊บ ขนมเปี๊ยะ และผ้าไหม ซึ่งเป็นการแปรรูปวัตถุดิบท้องถิ่นให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิก และลดการพึ่งพารายได้จากเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว

2. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการถ่ายทอดองค์ความรู้ อาชีพที่ได้รับการส่งเสริมล้วนมีพื้นฐานจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น สูตรขนมพื้นบ้าน การทอผ้าไหม ซึ่งเป็นการรักษาวัฒนธรรมและองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม มีความพยายามในการถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ เพื่อสืบสานต่ออาชีพอย่างยั่งยืน

3. การส่งเสริมความร่วมมือแบบบูรณาการ มีการเน้นย้ำความสำคัญของการประสานงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา การรวมกลุ่มในชุมชนเอง เช่น การตั้งเครือข่าย การแบ่งปันทรัพยากร เป็น การสร้างความเข้มแข็งภายในและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรจากภายนอก

สอดคล้องกับงานวิจัย สุภาวดี จันทร์สว่าง (2564) การรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ช่วยให้เกิดการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่ ส่งผลต่อรายได้และคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ และ จุฑามาศ ชูเมือง (2562) อธิบายว่า ความร่วมมือของชุมชนกับหน่วยงานภายนอก เช่น ภาครัฐ สถาบันการศึกษา และเอกชน มีบทบาทอย่างมากในการยกระดับทักษะด้านการผลิตและการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) (2562) ระบุว่า กลุ่มวิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จในยุคปัจจุบันต้องมีความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะการใช้ แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการตลาด และการบริหารจัดการ ซึ่งยังเป็นข้อจำกัดของกลุ่มข้าวเกรียบรสดี ที่ยังขาดความพร้อมด้านเทคโนโลยีและระบบการตลาดออนไลน์ และ อาทิตยา โคตรเวียง (2563) อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนที่ไม่มีการเชื่อมโยงกับตลาดระดับภูมิภาคหรือต่างประเทศ มักจะประสบปัญหาในการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และไม่สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางเสริมการสร้าง ความเข้มแข็งและความร่วมมือในชุมชนชายแดน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวเกรียบรสดี บ้านโนนเกต อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีประเด็นที่ค้นพบ ดังนี้

1. ศักยภาพของกลุ่มอาชีพชุมชน – มีการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีทักษะร่วมกัน ทำให้สามารถพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การใช้ทุนชุมชนแบบบูรณาการ – ใช้ทุนทางสังคม มนุษย์ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจร่วมกันได้ดี

3. การเข้าถึงตลาด – มีการปรับตัวและพัฒนาเพื่อขยายตลาด เช่น การพัฒนาคุณภาพสินค้าและการตลาดแบบมีเอกลักษณ์

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ – มีความร่วมมือกับทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนอื่น

5. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ – ใช้ “ความไว้วางใจ” และ “จิตสำนึกส่วนรวม” เป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการ

สอดคล้องกับงานวิจัย สุภาวดี จันทร์สว่าง (2564) พบว่าความร่วมมือในกลุ่มและการใช้ทุนชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความเข้มแข็ง เช่นเดียวกับที่กลุ่มข้าวเกรียบรสดีใช้ความสัมพันธ์และความไว้วางใจเป็นกลไกในการดำเนินงาน และ จุฑามาศ ชูเมือง (2562) ยืนยันว่าการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับกลุ่มข้าวเกรียบรสดีที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และขัดแย้งกับงานวิจัย สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2562) ซึ่งว่าความสำเร็จของวิสาหกิจต้องพึ่งพาการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล แต่กลุ่มข้าวเกรียบรสดียังพึ่งพาช่องทางตลาดดั้งเดิมและความสัมพันธ์ในชุมชน และอาทิตยา โคตรเวียง (2563) อธิบายว่ากลุ่มวิสาหกิจที่ขาดเครือข่ายตลาดในระดับภูมิภาคหรือต่างประเทศ มักเติบโตได้ยาก ซึ่งเป็นจุดอ่อนของกลุ่มข้าวเกรียบรสดีที่ยังไม่ได้ขยายความร่วมมือข้ามพรมแดนอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ ชูเมือง. (2562). แนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการสร้างเศรษฐกิจฐานราก
อย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มรภ.บุรีรัมย์. 11(2) : 43–58.
- สุภาวดี จันทร์สว่าง. (2564). การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นในจังหวัด
อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพ
และความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ : สสว.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ. (2560). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ. 2560–2564. ศรีสะเกษ : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ.
- อาทิตยา โคตรเวียง. (2563). การสร้างเครือข่ายตลาดเพื่อพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
วารสารวิชาการ มรภ.ศรีสะเกษ. 17(1) : 102–115.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบึงมะลู. (2565). ข้อมูลพื้นฐานตำบลบึงมะลู อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ.
ศรีสะเกษ : องค์การบริหารส่วนตำบลบึงมะลู.